

Kortfattet Statistik over Folketingsmændenes Livsstillinger 1849--1874.

Af Fredrik Bajer.

Grundlovens Bestemmelser om Valgret og Valgbarhed til Rigsdagens Folketing har nu været gjældende i over et Fjerdedels Hundrebaar. I dette Tidsrum er paa det Nærmeste 1500 Valg foretagne, deri medregnet Udfyldningsvalgene, som har fundet Sted imellem de almindelige Valgdage. Disse sidste har været: den $\frac{1}{12}$ 1849, $\frac{4}{8}$ 1852, $\frac{26}{2}$ 1853, $\frac{27}{5}$ 1853, $\frac{1}{12}$ 1854, $\frac{14}{6}$ 1855, $\frac{14}{6}$ 1858, $\frac{14}{6}$ 1861, $\frac{7}{6}$ 1864, $\frac{4}{6}$ 1866, $\frac{22}{9}$ 1869, $\frac{20}{9}$ 1872 og $\frac{14}{11}$ 1873, i Alt 14.

Af de Valgte har 227 været i Kirkens eller Skolens Tjeneste, da de valgtes, 294 i Statens eller Kommunernes civile Tjeneste, 56 i Land- og Søværnets (alle Officerer), 120 har været i fri privat Virksomhed (nærmest aandelig), 81 Pensionister og Kapitalister, 571 Landbrugere, 73 Industridrivende og 44 Handlende, medens de Øvriges Livsstillinger maa kaldes mer eller mindre ubestemmelige.

Med Hensyn til de enkelte af disse Afdelinger, skal kun nogle faa Bemærkninger gjøres.

De egenlig gejstlige Medlemmers Tal var i de første Folketing særdeles stort; men det aflog snart stærkt, om end nogenlunde jævnt, saa at der efter 1855—58 kun fandtes meget faa, og efter 1872 aldeles ingen Præster i Folketinget. De Gejslliges Gjennemsnitstal for alle 14 almindelige Valgdage er noget over 5. Skolemændenes Tal har i Gjennemsnit

været omtrent 11, det Tal, som nu atter er naaet efter en jævn Nedgang fra næsten det Dobbelte (i Begyndelsen af 1853) til noget under det Halve (1861—64). Især siden Grundlovs-gjennemsynet synes Vælgerne at nære mindre politisk Tillid til sine Præster end til sine Lærere. Medens den mer videnskabelige Skoles Lærere havde Overvægten i de første Aar, har den mer folkelige Skoles haft det siden 1853, paa en enkelt Undtagelse nær (1858—61). Gjennemsnitstallene for de to talrigste Slags Lærere, Professorer og Folkeskolelærere, har været henholdsvis 2,4 og 5,2; Professorerne har været under dette Tal siden 1854 (undtagen 1858—61), Folkeskolelærerne har været under det 1849—52 og atter 1858—72, men naaede 1873 igjen næsten det højeste Tal 9, som det en Gang tidligere havde haft (1853); der findes nu 8.

Tages alle Statens og Kommunernes civile Tjenestemænd (Embeds- og Bestillingsmænd, ogsaa Sognefogeder), som har været valgte til Folketingene, under Et, finder man, at der i hvert gjennemsnitlig har siddet 2 saadanne. Inden Grundlovgjennemsynet 1866 har der været flere end Gjennemsnitstallet (1849—52 endog 35, og 29 endnu fra 1861—66) med kortvarige Undtagelser (et Fjerdingaar 1853 kun 17, og et Halvaar 1854—55 endog kun 9), da der var færre. At i Særdeleshed administrative Embedsmænd ligesom blæses bort i politiske Stormflodstider, viste sig paa Valgdagen den 1/12 1854, da der ingen saadan valgtes (heller ingen Minister), men alene nogle Dommere og Sagførere. Efter 1866 har Folket valgt færre egenlige Tjenestemænd end tidligere, ligesom tillige en større Stadighed i Tallet synes at ville gøre sig gjældende. Saaledes har Grundlovgjennemsynet rimeligvis, uagtet det ikke rørte Folketingets Sammensætning, dog middelbart haft en væsenlig Indflydelse paa denne.

De militære Medlemmers Tal har gjennemsnitlig været 4. Naar Forsvarsvæsenet har været stærkere paa Tale, har Tinget haft flest militære Medlemmer, saaledes 1858—64, da en ny Krig næsten kunde forudses (6), og siden 1866 paa Grund af Forsvarets Omordning (4—6). Højest over Middeltallet staar Tinget i dette Øjeblik, da det for Landværnets

Vedkommende tæller 2 Generaler, 1 Oberst og 3 Kaptajner (af hvilke 6 dog 1 er valgt som Minister og derfor i det Foregaaende medtalt blandt civile Tjenestemænd), samt 1 Søofficer, i Alt 7. Uden Militære har Tinget kun været i et halvt Aar efter Valgdagen d. $\frac{1}{12}$ 1854.

Under Livsstillingen «fri privat Virksomhed (nærmest aandelig)» henføres ogsaa politiske Redaktører, hvis Gjennemsnitstal har været omtrent 5. Iøvrigt synes disses Tal at have været nogenlunde jævnt, om end langsomt, stigende hele Tiden.

Med Hensyn til Pensionisternes og Kapitalisternes forholdsvis talrige Afdeling maa det bemærkes, at den ikke sjælden har været Gjennemgangsled t. Ex. for afgaaede Mini- stre, fordrevne Slesvigere o. Andre, inden de indtraadte i en ny Livsstilling.

Landbrugernes meget talrige Afdeling kan underafdeles i de «større» og de «mindre» Landbrugeres (til den første er ogsaa regnet, hvad der kaldes «Proprietærer»), uagtet Grænsen i dette Tilfælde er meget vanskelig at drage. — For alle større Landbrugere tilsammen bliver Gjennemsnitstallet 8,7; men kun i Tidsrummet 1854—66 har dette været overskredet, siden 1869 har deres Tal endog været langt derunder. De saakaldte «Proprietærer», hvis Gjennemsnitstal er 5,8, har siden 1866 været saa godt som forsvundne fra Folketinget. — For alle mindre Landbrugere tilsammen bliver Gjennemsnitstallet 32 (alene for Selvejergaardmændene vilde det være 21,9, eller højere end for alle civile Tjenestemænd under Et). Middeltallet (32) naaedes først 1853, og vedligeholdte sig da næppe i et Par Aar, hvorpaa det gik derunder lige indtil efter Grundlovs-gjennemsynet 1866, efter hvilken Tid de mindre Landbrugeres Tal har holdt sig ikke saa lidt derover, — atter et Spor af Grundlovs-gjennemsynets middelbare Indflydelse! — Forholdet imellem Antallet af de «større» og af de «mindre» Landbrugere har saaledes gjennemsnitlig været omtrent som 1 til 4. I Begyndelsen (1849—52) var der forholdsvis flere «større», men 1852—54. var Overvægten paa de «mindres» Side. Fra den $\frac{1}{12}$ 1854, da de «store» atter blev forholdsvis flest, syntes Forholdet at ville fæstne sig mer og mer omtrent som 1 til 2,

hvilket blev staaende i en halv Snes Aar; men den første Valgdag efter Oktoberforeningens Stiftelse gik det ned til 1:3, derefter til 1:5, til 1:12, ja, endog til 1:47, — og siden Grundlovens Gjennemsyn har de «mindre» forholdsvis været langt talrigere end de «større» i Folketinget, medens disse sidste aabenbart har søgt over i Landstinget, hvorved de to Tings Uensartethed yderligere er voxet. — Gjennemsnitstallet for alle Landbrugere, omtrent 41, naaede man først den $\frac{1}{12}$ 1854, da man ligesom ved et Spring endog kom et Stykke over det, og siden den Dag har man kun to Gange været lidt under det: 1864—66 og 1869—72.

Tallet af Industridrivende, eller de, som lever af Produkters Forædling eller Forarbejdelse, har gennemsnitlig kun været 5,2 i alle Rigsdagenes Folketing. For Aarene inden 1866 var Gjennemsnitstallet 7,2, efter samme har det kun været 1,6. At Tallet var størst i Aarene 1853—58, da Loven af $\frac{29}{12}$ 1857 om Haandværks- og Fabrikdrift m. m. forberedtes og gennemførtes, synes meget forklarligt. Muligvis forklares paa lignende Maade, at Møllernes Tal var størst inden Mølle-næringsloven af $\frac{14}{4}$ 1852; dog er det rimeligere, at Møllere, saa vel som de fleste andre Industridrivende, ikke ere valgte i deres Egenskab af saadanne.

Medens Gjennemsnitstallet for alle Handlende er 3,1, er det for Grosserere alene 2,5. Til Handlende menes ogsaa Gjæsigivere rettest at burde regnes; og en saadan er for Øjeblikket den eneste «Handlende» i Folketinget.

I «Statistisk Tabelværk» m. m. findes udførlige Oplysninger om Folketællingerne i Danmark 1850, 1860 og 1870, og derunder ogsaa Meddelelser om Befolkningens Fordeling efter Næringsveje. Paa Grundlag heraf er nedenstaaende to Tabeller udarbejdede, da det naturligvis ikke er uden Interesse at foretage en Sammenligning imellem Folkets Næringsveje og Folkerepræsentanternes Livsstillinger. Disse sidste er netop strax i Begyndelsen af denne Afhandling opstillede og ordnede med Muligheden af en saadan Sammenligning for Øje. Den

første lodrette Pille i Tabel I er udregnet ved at tage Middeltallene af de tre ovennævnte Folketællinger; Tabel II er udregnet under Forudsætning af, at Befolkningens Fordeling efter Næringsveje endnu væsenlig er den samme som 1870, og paa Grundlag af Folketingets nuværende Sammensætning, — ikke, som det blev strax ved Valget d. 14/11 1873, men som det er nu efter en Mandatsnedlæggelse, et Ministerskifte og et Dødsfald. Det Øvrige forstaas af sig selv.

Livsstillinger eller Næringsveje.	I.		II.	
	1850-70	1849-74	1870	1874-75
	var i Gjennemsnit af 100			
	Ind- byggere:	Folke- tingsmænd:	Ind- byggere:	Folke- tingsmænd:
I Kirkens og Skolens Tjeneste	1,7	15,7	1,5	10,8
I Statens og Kommunernes private Tjeneste	2,4	19,5	2,6	15,7
I Land- og Søværnets Tjeneste	1,5	3,7	0,9	6,8
I privat Virksomhed (nærmest aandelig)	0,7	8,0	1,0	9,8
Pensionister og Kapitalister. .	2,6	5,3	2,1	6,8
Landbrugere	44,4	38,0	44,2	47,1
Sønæringsdrivende.	2,7	0,0	2,6	0,0
Industridrivende	21,0	4,8	20,9	1,0
Handlende	4,7	2,8	5,5	1,0
Arbejdere (Daglejere, Tyende m. m.)	15,5	0,0	15,9	0,0
I ubestemt Livsstilling	0,4	2,2	0,2	1,0
Almissenydende	2,3	0,0	2,6	0,0
Fanger	0,1	0,0	0,1	0,0

Betragtningen af ovenstaaende Tabeller giver Anledning til nogle faa Slutningsbemærkninger.

Det følger af sig selv, at «Almissenydende» og «Fanger», som det har været nødvendigt at medtage i Oversigten over Befolkningens Fordeling, kan lades ude af Betragtning ved

Sammenligningen med Folkerepræsentanternes Ordning efter Livsstilling.

Aldeles «urepræsenterede» — i uegenlig Betydning, da de naturligvis er politisk, men ikke klassevis, repræsenterede — aldeles «urepræsenterede» bliver saaledes kun de «Sønæringsdrivende» og den talrige Afdeling, som med et Ord kan kaldes «Arbejdere». For saa vidt Mænd af disse to Afdelinger kan røgle en Folkerepræsentants Hverv uden at forlade sin egenlige Næringsvej, er det vel kun et Tidsspørgsmaal, naar saadanne skal træde ind i Folketingssalen. De første er dog alt paa en Maade «repræsenterede» gennem en enkelt Søofficer; af de sidste er Størstedelen af dem, som staar i privat Tjenesteforhold, udelukkede ved Valgloven.

Forholdsvis for svagt «repræsenterede» er iøvrigt for Tiden kun de «Industridrivende» og de «Handlende»; Misforholdet er — som man let vil se — ligefrem skrigende, og det er i Øjeblikket større end nogensinde. I Gjennemsnit for det hele Tidsrum af 25 Aar har — hvor utroligt det end vil forekomme flygtige lagttagere — ogsaa «Landbrugernes» Afdeling været for svagt «repræsenteret»; men den har siden 1866 taget et saadant Opsving, at den nu til Gjengjæld er noget for stærkt «repræsenteret».

Alle de endnu ikke nævnte Afdelinger er derimod forholdsvis for stærkt «repræsenterede». For Tiden er Misforholdet saaledes meget stærkt med Hensyn til dem, der staar «i Kirkens og Skolens Tjeneste» (vel at mærke: tagne under Et), «i Statens og Kommunernes civile Tjeneste» og «i Land- og Søværnets Tjeneste». Dog synes det ved en Sammenligning med Gjennemsnittet for hele Tidsrummet, som om dette Misforhold er aflagende for de to førstnævnte Afdelingers Vedkommende; og naar det er stigende for den tredjes, finder dette sin naturlige Forklaring i Forsvarslovenes forestaaende Gjennemsyn.

Disse Betragtninger er nu ingenlunde fremsatte for at lede Tanken hen paa Klassevalg. Dette Spøgelse blev der uden Tvivl 1849 rammet en saa forsvarlig Pæl igjennem, at vel næppe den stærkeste Reaktion skal kunne faa det til at «gaa

igjen». Som allerede foreløbig bemærket, er det jo nemlig ikke Klasserne med hver sine Interesser, men Partierne med hver sine politiske Meninger, som skal repræsenteres; og da vel næsten enhver «Klasse» i sin Midte tæller Folk af alle mulige politiske Meninger, kan alene de siges at være urepræsenterede, hvis Meninger kun deles af saa Faa, at de ikke ved forenede Kræfter kan sætte en Repræsentant igjennem i en eneste af Danmarks 102 Folketingsvalkredse. Vel kan man endnu en sjælden Gang, som et halvkvalt Ønske om fremtidige Klassevalg, høre det Ordsprog brugt i politisk Forstand: «den véd bedst, hvor Skoen trykker, som har den paa»; men hvor Sligt kommer offenkjært til Orde, vil man som oftest se det øjeblikkelig neddæmpet med den meget rigtige Betragtning, at Et er at vide, hvor Skoen trykker, men et Andet at paavise, hvorledes Trykket skal afhjælpes. Er man ikke Skomager, staar man magtesløs lige over for den trykkende Sko, man har paa; og er man ikke Politiker, kan det ikke nytte at lade sig vælge ind i Rigsdagen for bedre end Andre at virke for sine «Standsfællers» Kaar.

Ikke des mindre har det — foruden den rent theoretiske — ogsaa en praktisk Betydning at lægge Mærke til det større eller mindre Misforhold, som maatte finde Sted imellem Folket, ordnet efter Næringsveje, og Folkets Repræsentanter, ordnede efter tilsvarende Livsstillinger. Der er Noget, som hedder «Sagkundskab», og som i Særdeleshed kommer til Nytte i Udvalgene. En nærmere Betragtning af ovenstaaende statistiske Sammenstillinger vil derfor ikke være ørkesløs med et kommende Folketingsvalg for Øje; thi hvor det maatte briste Folketinget paa Sagkundskab i et eller andet vigtigere Spørgsmaal, som i en nærmere Fremtid kan ventes paa Dagsordenen, bør Vælgerne i Tide være betænkte paa, om muligt, at raade Bod paa Manglen, for saa vidt det kan ske uden at tilsidesætte højere Hensyn.